

BAKONYI ISTVÁN
Péntek Imre bárkáján

A költő ritkábban látható versvonalatához tartozik a nyolcsoros, *Bárka* című műve. „Holtak libegnek porladt lábnyomokban, / derengő arcuk: vén ablak-szemek. / Dombok diója halkán összeroppan, / s merül az alkony: arany félsziget. // Hattyú száll az irgalom tavára, / part nyeli el a lány hullámokat. / Hold ezüstlik, s elindul a bárka / az álomtalanság felhői alatt.” Már a címválasztás is jellemző, hiszen a bárka lapos fenekű, evezős, vitorlás vagy motoros csónak, ugyanakkor a szónak szimbolikus jelentése is van, ami a jármű szabadon siklásával függhet össze. Közeli rokonai, a „ladik” vagy a „csónak”, hasonló szimbolikus és metaforikus jelentéssel bírnak, s a magyar és a világirodalom is tele van ilyen „hajóval” (*Kháron ladikja*).

Péntek Imre verséhez nagyon közel áll egy huszadik században élt olasz költő, Mario Luzi néhány verssora: „...Barátaim, egy bárka vár ránk, és ringatózik / a fényben, ahol az ég meghajtja hátát, / s leér a tengerre; // ...Barátaim, a bárkából a világot jól / belátni, s benne rendületlenül / haladó igazságát, egy torkolatoktól / forrásokig futó mély sóhaj...”¹ Akár az olasz költőnél, akár Péntek Imre versében könnyű észrevennünk azt a többletjelentést, ami a transzcendenciához is közel viszi a befogadót. A ránk váró „bárka” ugyanis az örökkévalóság ígéretét is jelenti mindkét esetben. A Péntek-mű mindezt igen kifinomult eszközökkel tárja elénk. Már a legelején a holtakat idézi az alkonyi hangulatban, és mindez folytatódik a következő sorokban is. Különösen szép és érzékletes az „irgalom tavának” jelzése, és aztán az elinduló, a végtelenséget célba vevő bárka képe. A szépség itt is erőteljes, a szakralitásra és az emberi sorsra egyszerre tekintő gondolatisággal párosul. Péntek Imre hetvenötödik születésnapjára a művészettörténész Legéndy Péter ezt írta ezzel kapcsolatban: „Ma talán már jobban értem, hogy az ember

életében nem a célba érkezés a lényeg, hanem a küzdelem, az úton lét, a célhoz közelítés... Hetvenöt év élettapasztalata pedig igazán bölcsé teheti az embert, ha túllát a háromdimenziós világon, ha ideális célja van, még akkor is, ha praktikus történések sokaságából áll össze az élete.”²

A szerző *Félrebeszéd* című verseskötete szintén emlékezetes költeménnyel zárul. A *Rögtönzés egy razglednicára* alcíme: „*Der spingt noch auf!*” Radnóti Miklósról emlékező mű ez, ám egyértelmű utalásokat tartalmaz a mai korra. Drámai hangú, lendületes, a „véres és vértelen / erőszak pocsolóiból” felhangzó kiáltások sora a másképpen borzasztó korszakról, a másképpen pusztító erők hatalmáról. Ez a mű „...dialógusba hozva a kötet egymástól távoli opuszait, a »félrebeszédnek« mint pokoli-költői szólamnak új bugyrai felé mutat, és az erről szóló értelmezésnek új útjait nyitja meg.”³ Valóban: esztétikai értelemben is nevezhetjük új utakat nyitó alkotásnak ezt a rendhagyó rögtönzést, és egyben olyan írásnak, amely a költői életmű szempontjából is eddig ismeretlen távlatokat jelöl meg. Záró sorai így hangzanak: „Talán még felugrunk a letaszitottság mélyéről, / a magalázottak és megszorítottak nyomornegyedeiből, / a mesétlen panelrengetegből kitörünk, / és leromboljuk, pusztá kézzel, csákánnyal, foggal-körömmel, / az évtizedes álságok díszleteit, patyomkin-médiabirodalmát, / lehasogatjuk a cinikus plakáterdő papírmásait, / és megsúgjuk – előbb csak magunknak, / aztán másoknak, mindenkinek, / a titkokat, amelyek ott teremnek / a vérben és a sárban... / Talán felugrunk – ugye, Miklós...”

Ez a vers egyaránt juttatja eszünkbe a huszadik századi avantgárd kiáltványok lendületét, a múlttal való szembenézés dinamikus és könyörtelen dokumentumait és az új dolgok imádatát, de az olasz és az orosz futuristák mérhetetlen erőszaka nélkül; és – mintegy végső föloldásként – ott van benne a visszszakanyarodás a mártíromságot szenvedett költőelőd felejthetetlen alakjához. Így áll össze az összkép egy kiemelkedő költeményben s a már hetvenöt éves, lázadó költő bárkáján: verset és hazát formáló tudatában is.

Részlet a szerző készülő Péntek Imre-monográfiájából. Ezzel az írással köszöntjük szerzőnket, az idén 75 éves Péntek Imrét.

1 Idézi: Boga Bálint *A hajó (bárka) mint szimbólum és metafora*. Bárka, 2008/5.

2 Legéndy Péter: *Utazni jobb. A szavak vándorköszörűse. A 75 éves Péntek Imre köszöntése*. Orpheusz Kiadó, 2017, 139.

3 Borsodi L. László *Félrebeszéd „A történelem légyaszaros olajnyomatán”*, epa.oszk.hu/00300/00381/00157/EPA00381_kortars_2011_03_2983.htm